

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, dana 22. septembar 2022. godine
Ref. br.:RK 2045/22

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI23/22

Podnosilac

Musa Namani

Ocena ustavnosti
presude Vrhovnog suda Kosova
ARJ-UZVP. br. 124/2021 od 17. novembra 2021. godine

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija i
Nexhmi Rexhepi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podneo Musa Namani, sa prebivalištem u Prištini (u daljem tekstu: podnosilac zahteva).

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava presudu [ARJ-UZVP. br. 124/2021] Vrhovnog suda Kosova (u daljem tekstu: Vrhovni sud) od 17. novembra 2021. godine u vezi sa presudom [AA. br. 668/2021] Apelacionog suda Kosova (u daljem tekstu: Apelacioni sud) od 27. septembra 2021. godine i presudom [A. br. 2950/2018] Osnovnog suda u Prištini, Odeljenje za upravne sporove (u daljem tekstu: Osnovni sud) od 25. maja 2021. godine.

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar je ocena ustavnosti osporene odluke kojom su navodno podnosiocu zahteva povređena njegova osnovna prava i slobode zagarantovane članovima 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] i 49. [Pravo na rad i obavljanje profesije] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), kao i članovima 6. (Pravo na pravično suđenje) i 13. (Pravo na delotvorni pravni lek) Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP).

Pravni osnov

4. Zahtev je zasnovan na stavovima 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), članovima 22. [Procesuiranje podnesaka] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32. [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Sudom

5. Dana 18. februara 2022. godine, podnosilac je podneo zahtev Ustavnom sudu Kosova (u daljem tekstu: Sud).
6. Dana 3. marta 2022. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Remziju Istrefi-Peci za sudiju izvestioca. Istog dana, predsednica je imenovala Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Selvete Gërxhaliu-Krasniqi (predsedavajuća), Safet Hoxha i Radomir Laban (članovi).
7. Dana 4. marta 2022. godine, Sud je obavestio podnosioca o registraciji zahteva.
8. Dana 4. marta 2022. godine, Sud je obavestio Vrhovni sud o registraciji zahteva i poslao mu kopiju zahteva.
9. Dana 8 septembra 2022. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o neprihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

10. Iz spisa predmeta proizilazi da je 28. aprila 2015. godine, odbijen zahtev podnosioca zahteva za sticanje prava na penziju za trajne ograničene sposobnosti. Nakon žalbe podnosioca zahteva od 15. juna 2015. godine, tuženi – Ministarstvo rada i socijalne zaštite je rešenjem sa brojem dosijea [5046193] od 23. jula 2015. godine, odbio žalbu podnosioca zahteva sa obrazloženjem da je: *"Žalbeno veće sa medicinskim veštacima relevantnih struka [...] razmotrilo spise predmeta, žalbene navode, medicinsku dokumentaciju koja se nalazi u spisima predmeta i procenu prvostepene lekarske komisije od 28.04.2015. godine, kao i u skladu sa članom 2.2 Zakona o PLOS i*

utvrdilo da nema dovoljno dokaza da bude korisnik penzije za lica sa potpunim i trajnim ograničenim sposobnostima".

11. Dana 4. septembra 2015. godine, podnosilac zahteva je podneo tužbu protiv Ministarstva rada i socijalne zaštite (u daljem tekstu: MRSZ) u kojoj je tražio da se njegov tužbeni zahtev usvoji u celosti kao osnovan, te da se poništi kao protivzakonito rešenje sa brojem dosijea [5046193] od 23. jula 2015. godine i predmet vrati tuženom na ponovno razmatranje i odlučivanje.
12. Dana 11. novembra 2016. godine, Osnovni sud je presudom [A. br. 1574/2015] usvojio kao osnovan tužbeni zahtev podnosioca zahteva i poništio rešenje MRSZ-a sa brojem dosijea [5046193] od 23. jula 2015. godine i vratio predmet tuženom na ponovno razmatranje i odlučivanje. Među razlozima presude, Osnovni sud navodi sledeće: "[...] tuženi razmatra žalbu tužioca na osnovu Zakona o penzijama za lica sa ograničenim sposobnostima br. 2003/23, koji zakon je ukinut Zakonom br. 04/L-131 o penzijskim šemama finansiranim od države, odnosno članom 27.1.1.3. U tom smislu, sud ocenjuje da je tuženi organ pogrešno primenio materijalno pravo kada je odbio žalbu tužioca, na osnovu Zakona o penzijama za lica sa ograničenim sposobnostima br. 2003/23, za koji zakon je prema Zakonu br. 04/L-131 o penzijskim šemama finansiranim od države, proglašenim ukazom predsednice Republike Kosovo od 21.05.2014. godine i objavljenim u Službenom listu Republike Kosovo dana 05.06.2014. godine, a koji je stupio na snagu 20.06.2014. godine, gde je prema članu 27.1.1.3 istog zakona, utvrđeno da "stupanjem na snagu ovog zakona prestaje važenje Zakona br. 2003/23 o penzijama lica ograničenih sposobnosti (Pravilnik UNMIK-a br. 2003/40)".
13. Dana 16. januara 2017. godine, MRSZ je odlukom [br. 5046193] odbio zahtev podnosioca zahteva za sticanje prava na penziju, pa je isti, dana 9. marta 2017. godine, podneo tužbu protiv MRSZ-a za poništavanje njegove odluke.
14. Dana 24. jula 2018. godine, Osnovni sud je presudom [A. br. 455/2017] usvojio, kao osnovan, tužbeni zahtev podnosioca zahteva, te poništio odluku MRSZ-a [br. 5046193] od 16. januara 2017. godine i vratio predmet tuženom na ponovno razmatranje i odlučivanje.
15. Dana 13. novembra 2018. godine, MRSZ je odlukom sa brojem dosijea [5046193] odbio, kao neosnovanu, žalbu podnosioca zahteva u vezi sa priznavanjem prava na penziju za trajne ograničene sposobnosti.
16. Dana 17. decembra 2018. godine, podnosilac zahteva je podneo tužbu za upravni spor, osporavajući zakonitost gore navedene odluke MRSZ-a, sa predlogom da se ista poništi kao protivzakonita.
17. Dana 25. maja 2021. godine, Osnovni sud je presudom [A. br. 2950/2018] odbio, kao neosnovan, tužbeni zahtev podnosioca zahteva, kojim je tražio da se poništi odluka sa brojem dosijea [5046193] MRSZ-Odeljenje za penzije u Prištini od 13. novembra 2018. godine. S tim u vezi, Osnovni sud se pozvao na stav 5. člana 9. (Uslovi i kriterijumi za priznavanje prava na penziju ograničene sposobnosti) Zakona br. 04/L-131 o penzijskim šemama finansiranim od države, utvrdivši da podnosilac zahteva nije ispunio zakonske uslove za priznavanje traženog prava.
18. Neodređenog dana, podnosilac zahteva je izjavio žalbu protiv gore navedene presude, zbog povrede odredaba upravnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da Apelacioni

sud ukinе ožalbenu presudu i usvoji tužbeni zahtev kao osnovan, ili da istu ukinе i vrati predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje i odlučivanje.

19. Dana 27. septembra 2021. godine, Apelacioni sud je presudom [AA. br. 668/2021] odbio, kao neosnovanu, žalbu podnosioca zahteva i potvrdio presudu [A. br. 2950/2018] Osnovnog suda od 25. maja 2021. godine. U presudi Apelacionog suda je, između ostalog, obrazloženo sledeće: *"[...] S obzirom da je iz medicinske dokumentacije nesporno utvrđeno da tužilac nije dostavio dovoljno dokaza da ispunjava uslove da bude korisnik penzije za trajne ograničene sposobnosti, samim tim je presuda prvostepenog suda u skladu sa važećim zakonskim odredbama"*.
20. Neodređenog datuma, podnosilac zahteva je podneo zahtev za vanredno preispitivanje sudske odluke, kojim u celosti osporava zakonitost osporene presude, zbog povreda procesnih odredbi i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da se zahtev usvoji, da se preinače presude nižestepenih sudova i usvoji tužbeni zahtev tužioca ili da se obe presude ukinu i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno razmatranje i odlučivanje.
21. Dana 17. novembra 2021. godine, Vrhovni sud je presudom [ARJ-UZVP. br. 124/2021] odbio, kao neosnovan, zahtev za vanredno preispitivanje sudske odluke podnet protiv presude [AA. br. 668/2021] Apelacionog suda od 27. septembra 2021. godine. Među razlozima presude, Vrhovni sud navodi sledeće: *"Iz lekarskog veštačenja i ocene lekarske komisije od 22.12.2016. godine proizilazi da nije dostavljeno dovoljno dokaza koji su potrebni da bi neko postao korisnik penzije za trajne ograničene sposobnosti. U tom smislu, ovaj sud smatra da tužilac nije dostavio dovoljno dokaza koji potvrđuju stepen ograničenih sposobnosti i kojima bi se ispunili zakonski kriterijumi i postalo korisnik penzije za trajne ograničene sposobnosti. Polazeći od činjenice da ne postoje potpune i trajne ograničene sposobnosti, i nesposobnost za rad se ne može smatrati potpunom, ovaj Sud utvrđuje da tužilac nije ispunio uslove da mu se prizna pravo na penziju za lica sa ograničenim sposobnostima"*.

Navodi podnosioca zahteva

22. Podnosilac zahteva navodi da je osporena odluka doneta uz povredu osnovnih prava i sloboda utvrđenih članovima 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] i 49. [Pravo na rad i obavljanje profesije] Ustava, kao i članovima 6. (Pravo na pravično suđenje) i 13. (Pravo na delotvorni pravni lek) EKLJP.
23. Shodno tome, podnosilac zahteva navodi da se njegov zahtev sastoji u *"oceni ustavnosti povreda člana 31. (Pravo na pravično i nepristrasno suđenje) Ustava i povrede člana 49. (Pravo na rad i obavljanje profesije) i prava na naknadu za neisplaćene zarade u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) i članom 13. (Pravo na delotvorni pravni lek) Evropske konvencije o ljudskim pravima"*.
24. U nastavku, podnosilac zahteva smatra da su odluke redovnih sudova *"nezakonite"*, jer je zaključak koji je izveden razmatranjem spisa predmeta, žalbenih navoda i medicinske dokumentacije u spisima predmeta pogrešan i nije u skladu sa odredbama Zakona br. 04/L-131 o penzijskim šemama finansiranim od države.
25. Konačno, podnosilac zahteva traži od Suda da se njegov zahtev usvoji kao osnovan i da se obaveže tuženo Odeljenje penzijske uprave, Ministarstvo rada i socijalne zaštite, Vlada Kosova, da mu prizna pravo na penziju za lica sa ograničenim sposobnostima od dana podnošenja zahteva pa nadalje sve dok za to postoje zakonski uslovi.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

USTAV REPUBLIKE KOSOVO

Član 31.

[Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

1. Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.

[...]

Član 49.

[Pravo na rad i obavljanje profesije]

1. Garantuje se pravo na rad.

2. Svako lice ima pravo da slobodno izabere svoju profesiju i radno mesto.

EVROPSKA KONVENCIJA O LJUDSKIM PRAVIMA

Član 6.

Pravo na pravično suđenje

1. Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona. Presuda se izriče javno, ali se štampa i javnost mogu isključiti s celog ili s dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne bezbednosti u demokratskom društvu, kada to zahtevaju interesi maloletnika ili zaštita privatnog života stranaka, ili u meri koja je, po mišljenju suda, nužno potrebna u posebnim okolnostima kada bi javnost mogla da naškodi interesima pravde.

[...]

Član 13.

Pravo na delotvorni pravni lek

Svako kome su povređena prava i slobode predviđeni u ovoj Konvenciji ima pravo na delotvoran pravni lek pred nacionalnim vlastima, bez obzira jesu li povredu izvršila lica koja su postupala u službenom svojstvu.

ZAKON BR. 04/L-131 O PENZIJSKIM ŠEMAMA FINANSIRANIM OD DRŽAVE

Član 9.

Uslovi i kriterijumi za priznavanje prava na penziju ograničene sposobnosti

1. Penzija stalne nesposobnosti pružiće finansijsku podršku izabranim licima u skladu sa kriterijumima utvrđenim ovim zakonom i sredstvima budžeta Republike Kosova odvojenim za ovu namenu.

2. Penzija ograničene sposobnosti će se isplatiti svim licima državljanima Republike Kosova ,koji imaju dokumente identifikovanja i koji imaju od osamnaest (18) – šezdeset pet (65) godine starosti.

3. *Zahtev za penziju trajne nesposobnosti treba podneti odgovarajućim organima ministarstva koji se nalaze u opštinama Kosova.*

4. *Zahteve za penziju trajne nesposobnosti razmatraju i ocenjuju lekarske komisije Regionalnih centara penzijske administracije.*

5. *Trajno nesposobno za rad smatraće se lice:*

5.1. *koje pruži dokaze o trajnoj nesposobnosti, pre nego podnese zahtev za penziju, dostavljajući pritom sve lekarske dokaze;*

5.2. *Lekarska komisija procenjuje postojanje trajne nesposobnosti za rad podnosioca zahteva;*

5.3. *Lekarska komisija ocenjuje stepen nesposobnosti za period od jedne (1), tri (3) i pet (5) godine;*

5.4. *Nakon isteka rokova utvrđenih podstavom 5.3. ovog stava, lice podleže proceduri ponovne lekarske procene.*

6. *Ministarstvo ili odgovarajući autoritet, mogu ovlastiti odgovorne zvaničnike za slučajna ili sistematska inspektovanja lica koja primaju penziju trajne nesposobnosti sa ciljem provere dostavljenih dokaza u zahtevu i daljem izboru za korišćenje penzije ograničene sposobnosti.*

7. *Procedure konkurisanja za penziju i procene ograničene sposobnosti treba da sadrže utvrđena pravila u cilju zaštite lekarskih poverljivih informacija aplikanata koja će se utvrditi podzakonskim aktima.*

Ocena prihvatljivosti zahteva

26. *Sud prvo razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti utvrđene Ustavom i dalje precizirane Zakonom i Poslovníkom.*

27. *U tom smislu, Sud se poziva na stavove 1. i 7. člana 113. Ustava, kojima je utvrđeno:*

“(1) Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

(7) Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.

28. *U nastavku, Sud se, takođe, poziva i na uslove prihvatljivosti utvrđene Zakonom. S tim u vezi, Sud se poziva na članove 47. (Individualni zahtevi), 48. (Tačnost podneska) i 49. (Rokovi) Zakona, kojima je utvrđeno:*

Član 47. (Individualni zahtevi)

*“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagantovana prava i slobode krši neki javni organ”.
[...]*

Član 48.

(Tačnost podneska)

“Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori”.

Član 49.
(Rokovi)

“Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku...”.

29. Što se tiče ispunjenja ovih uslova, Sud utvrđuje da je podnosilac zahteva ovlašćena strana koja osporava akt javnog organa, odnosno presudu [ARJ-UZVP. br. 124/2021] od 17. novembra 2021. godine, nakon što je iscrpeo sva pravna sredstva predviđena zakonom. Podnosilac zahteva je takođe naglasio prava i slobode za koje tvrdi da su mu povređena u skladu sa zahtevima iz člana 48. Zakona i podneo je svoj zahtev u skladu sa rokom određenim u članu 49. Zakona.
30. Pored toga, Sud razmatra da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti koji su utvrđeni u pravilu 39. (Kriterijum o prihvatljivosti) Poslovnika. Pravilo 39 (2) propisuje uslove na osnovu kojih Sud može da razmatra zahtev, uključujući i uslov da zahtev nije očigledno neosnovan. Konkretno, pravilom 39 (2) je predviđeno:

“Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju”.
31. Gore navedeno pravilo, zasnovano na sudskoj praksi ESLJP-a i sudskoj praksi Suda, omogućava poslednje navedenom da proglašava zahteve neprihvatljivim iz razloga koji se odnose na meritum slučaja. Tačnije, na osnovu ovog pravila, Sud može proglasiti zahtev neprihvatljivim na osnovu i nakon ocene njegovog merituma, odnosno ako smatra da je sadržaj zahteva očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, kao što je definisano u stavu (2) pravila 39. Poslovnika (vidi slučaj KIO4/21, podnosilac *Nexhmije Makolli*, rešenje o neprihvatljivosti od 12. maja 2021. godine, stav 26; vidi, takođe, slučaj KI175/20, podnosilac *Kosovska agencija za privatizaciju*, rešenje o neprihvatljivosti od 27. aprila 2021. godine, stav 37).
32. Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ali i Suda, zahtev se može proglasiti neprihvatljivim kao “očigledno neosnovan” u celini ili samo u odnosu na određeni navod koji zahtev može sadržati. S tim u vezi, tačnije je nazvati ih “očigledno neosnovanim navodima”. Poslednje navedeni se, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, mogu svrstati u četiri različite grupe: (i) navodi koji se kvalifikuju kao navodi “četvrtog stepena”; (ii) navodi koje karakteriše “jasno ili očigledno odsustvo povrede”; (iii) “nepotkrepljeni ili neobrazloženi” navodi; i na kraju, (iv) “haotični ili nategnuti” navodi (vidi takođe slučajeve Suda: KIO4/21, gore citiran, stav 27, kao i slučaj KI175/20, gore citiran, stav 38).
33. U tom smislu, i u nastavku, kako bi ocenio prihvatljivost zahteva, odnosno u okolnostima ovog slučaja kako bi ocenio da li je zahtev očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, Sud će prvo podsetiti na suštinu slučaja sadržanog u ovom zahtevu i na relevantne navode podnosioca zahteva, pri čijoj oceni će Sud primeniti standarde sudske prakse ESLJP-a, u skladu sa kojom je on, na osnovu člana 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, dužan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom.

34. U svetlu ove normativne pozadine, Sud primećuje da je bitno pitanje u okolnostima konkretnog slučaja povezano sa navodom podnosioca zahteva koji se odnosi na njegov zahtev da mu se prizna pravo na penziju za trajne ograničene sposobnosti i odbijanje tužbenog zahteva od strane Osnovnog suda kao neosnovanog, odbijanje žalbe od strane Apelacionog suda i odbijanje zahteva za vanredno preispitivanje sudske odluke od strane Vrhovnog suda.
35. U tom smislu, Sud podseća da podnosilac zahteva osporava pred Sudom utvrđenja redovnih sudova, navodeći (I) povredu člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, kao rezultat pogrešnog tumačenja zakona, kao i (II) povredu člana 49. Ustava i člana 13. EKLJP.

(I) Povodom navoda o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP

36. Sud podseća da podnosilac zahteva navodi da je osporena odluka doneta u suprotnosti sa pravima zagarantovanim članom 31. Ustava i članom 6. EKLJP.
37. Iz spisa predmeta Sud primećuje da je suština navoda podnosioca zahteva povezana uglavnom sa načinom na koji su redovni sudovi izveli činjenice u predmetu i kako su protumačili i primenili odredbe Zakona o penzijskim šemama finansiranim od države.
38. Sud je dosledno naglašavao da se kao opšte pravilo, navodi o načinu izvođenja činjenica i pogrešnom tumačenju i primeni odredbi materijalnog ili procesnog prava, koje su navodno učinili redovni sudovi, odnose na oblast zakonitosti i kao takvi nisu u nadležnosti Ustavnog suda pa ih iz tog razloga, Sud, u principu, ne može razmatrati (vidi, u ovom kontekstu i između ostalog, slučajeve Suda KI128/18, podnosilac zahteva: *Akcionarsko društvo Limak Kosovo International Airport A.D.*, „*Adem Jashari*”, rešenje o neprihvatljivosti od 28. juna 2019. godine, stav 55; KI62/19, podnosilac zahteva: *Gani Gashi*, rešenje o neprihvatljivosti od 19. decembra 2019. godine, stavovi 56-57; KI110/19, podnosilac zahteva: *Fisnik Baftijari*, rešenje o neprihvatljivosti od 7. novembra 2019. godine, stav 40).
39. Sud je dosledno ponavljao da nije njegov zadatak da se bavi greškama u činjenicama ili zakonu koje su navodno napravili redovni sudovi (*zakonitost*), osim i u meri u kojoj su one mogle povrediti prava i slobode zaštićene Ustavom (*ustavnost*). Naime, sam Sud ne može da oceni zakon koji je doveo do toga da redovni sud donese jednu umesto neke druge odluke. U suprotnom, Sud bi postupao kao sud „*četvrtog stepena*”, što bi imalo za rezultat prekoračenje granica postavljenih u njegovoj nadležnosti. U stvari, uloga je redovnih sudova da tumače i primenjuju relevantna pravila procesnog i materijalnog prava (vidi predmet ESLJP-a *García Ruiz protiv Španije*, br. 30544/96, presuda od 21. januara 1999. godine, stav 28 i tu korišćene reference; i vidi takođe slučajeve Suda: KI128/18, gore citiran, stav 56; i KI62/19, gore citiran, stav 58).
40. Sud je dosledno držao ovaj stav zasnovano na sudskoj praksi ESLJP-a, koja jasno ukazuje da nije uloga ovog Suda da preispituje zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primene materijalnog prava (vidi predmet ESLJP-a *Pronina protiv Ukrajine*, br. 63566/00, presuda od 30. juna 2005. godine, stav 24; i slučajeve Suda KIO6/17, gore citiran, stav 38; KI122/16, gore citiran, stav 58 i KI154/17 i KIO5/18, gore citiran, stav 62).
41. Sud, ipak, naglašava da sudska praksa ESLJP-a i Suda takođe utvrđuje i okolnosti pod kojima bi trebalo napraviti izuzetke od ovog stava. ESLJP je naglasio da dok domaći organi imaju primarni zadatak da reše probleme oko tumačenja zakonodavstva, uloga Suda je da se uveri i proveriti da efekti ovog tumačenja budu kompatibilni sa EKLJP

(vidi predmet ELJP-a *Miragall Escolano i drugi protiv Španije*, presuda od 25. maja 2000. godine, stavovi 33-39).

42. Shodno tome, iako je uloga Suda ograničena na aspekt ocene tumačenja zakona, on mora osigurati i preduzeti mere kada primeti da je određeni sud "*primenio zakon na očigledno pogrešan način*" u konkretnom slučaju, što je moglo rezultirati "*proizvoljnim*" ili "*očigledno neosnovanim*" zaključcima za podnosioca zahteva (što se tiče osnovnih načela u pogledu očigledno pogrešnog tumačenja i primene zakona, vidi, između ostalog, slučaj Suda KI154/17 i KI05/18, gore citiran, stavovi 60 do 65 i tu korišćene reference).
43. U ovom pogledu, Sud mora da naglasi da podnosilac zahteva nije argumentovao pred Sudom: (i) razloge koji bi mogli potkrepiti navod da su u okolnostima konkretnog slučaja relevantni članovi Zakona o penzijskim šemama finansiranim od države protumačeni od strane redovnih sudova, odnosno Vrhovnog suda na "*očigledno pogrešan način*"; i da je (ii) takvo tumačenje rezultiralo "*proizvoljnim*" ili "*očigledno nerazumnim*" zaključcima za podnosioca zahteva.
44. Sa ovog stanovišta, Sud primećuje da je na ponovljene navode podnosioca zahteva odgovorio Vrhovni sud kao najviša instanca redovnog sudstva, navodeći detaljne razloge za pitanja zbog kojih se podnosilac zahteva nije kvalifikovao kao korisnik penzije za trajne ograničene sposobnosti, kao i o primeni zakonskih odredbi koje se odnose na sticanje tog prava.
45. U tom smislu, Sud sreće pažnju na obrazloženja koja je izneo Vrhovni sud kao odgovor na navode podnosioca zahteva. U nastavku su navedeni relevantni delovi iz obrazloženja osporene presude:

"Članom 9. st. 1. i 5. Zakona br. 04/L-131 o penzijskim šemama finansiranim od države je utvrđeno da će penzija za trajnu nesposobnost pružiti finansijsku podršku izabranim licima u skladu sa kriterijumima utvrđenim ovim zakonom i sredstvima budžeta Republike Kosovo odvojenim za ovu namenu. Lice se smatra trajno nesposobnim ako pruži dokaze o trajnoj nesposobnosti pre nego što podnese zahtev za penziju, dostavljajući pri tom sve lekarske dokaze. Lekarska komisija ocenjuje stepen nesposobnosti za period od 1, 3 ili 5 godina. Nakon isteka utvrđenih rokova lice podleže proceduri ponovne lekarske procene.

Iz lekarskog veštačenja i ocene lekarske komisije od 22.12.2016. godine proizilazi da nije dostavljeno dovoljno dokaza da se bude korisnik penzije za trajne ograničene sposobnosti. U tom smislu, ovaj sud smatra da tužilac nije dostavio dovoljno dokaza koji potvrđuju stepen ograničenih sposobnosti i kojima bi se ispunili zakonski kriterijumi i postalo korisnik penzije za trajne ograničene sposobnosti. Polazeći od činjenice da ne postoje potpune i trajne ograničene sposobnosti, i nesposobnost za rad se ne može smatrati potpunom, ovaj Sud utvrđuje da tužilac nije ispunio uslove da mu se prizna pravo na penziju za lica sa ograničenim sposobnostima".

46. Sud takođe naglašava činjenicu da je prilikom ocene navoda "*četvrtog stepena*" koji se odnose na navodne povrede člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, dosledno naglašavao da "*pravičnost*" koju nalažu gore navedeni članovi nije "*supstancijalna pravičnost*", već je to "*procesna*" pravičnost. Ovaj koncept, pre svega u praktičnom smislu, u principu podrazumeva: (i) mogućnost sprovođenja postupka na osnovu načela kontradiktornosti; (ii) mogućnost stranaka da u različitim fazama ovog postupka predoče argumente i dokaze koje smatraju relevantnima za svoj slučaj; (iii) mogućnost delotvornog osporavanja argumenata i dokaza koje je predočila suprotna

strana; i (iv) pravo da njihovi argumenti koji su, objektivno posmatrano, relevantni za rešavanje slučaja, budu propisno saslušani i razmotreni od strane redovnih sudova; i da bi, shodno tome, postupak, u celini gledano, rezultirao pravičnim. Pored toga, ocena pravičnosti postupka u celini je jedna od glavnih premisa sudske prakse Suda i ESLJP-a (vidi, u ovom kontekstu, predmet ESLJP-a *Barbera, Messeque i Jabardo protiv Španije*, br. 10588/83, 10589/83, 10590/83, presuda od 6. decembra 1988. godine, stav 68; i slučajeve Suda KI128/19, gore citiran, stav 58; i KI22/19, podnosilac zahteva: *Sabit Ilazi*, rešenje o neprihvatljivosti od 7. juna 2019. godine, stav 42).

47. Sud naglašava da član 6. EKLJP ne garantuje nikome povoljan ishod u sudskom postupku prema subjektivnim očekivanjima (vidi, u ovom kontekstu, slučajeve Suda KI118/17, *Šani Kervan i drugi*, rešenje o neprihvatljivosti, stav 36; i KI142/15, podnosilac *Habib Makqi*, rešenje o neprihvatljivosti od 1. novembra 2016. godine, stav 43).
48. Sa svega napred navedenog, Sud utvrđuje da je Vrhovni sud, kao poslednja instanca u lancu redovnog sudstva, ispoštovao zahteve iz člana 31. Ustava i člana 6.1 EKLJP, na taj način što je pružio mogućnost podnosiocu zahteva da predoči svoje prigovore u odnosu na činjenična i pravna pitanja koja su izneta kao navodi pred Vrhovnim sudom. Pored toga, dotični sud je propisno saslušao i razmotrio sve argumente koji su bili relevantni za rešavanje predmeta podnosioca zahteva, isto kao što je i činjenične i pravne razloge protiv osporene odluke detaljno ispitao i obrazložio, a takođe, postupci, gledano u celini, nisu bili proizvoljni ili nepravični. Sud ocenjuje da ne postoji ništa što ukazuje da je Vrhovni sud primenio zakon na očigledno pogrešan način, a čija primena je mogla rezultirati proizvoljnim ili očigledno nerazumnim zaključcima za podnosioca zahteva.
49. Sud, u okolnostima konkretnog slučaja, smatra da je podnosilac zahteva jednostavno nezadovoljan ishodom postupka pred Vrhovnim sudom. Međutim, njegovo nezadovoljstvo samo po sebi ne može pokrenuti argumentovani navod o povredi osnovnih prava i sloboda zagaranтованиh Ustavom (vidi predmet ESLJP-a *Mezotur-Tiszazugi Tarsulat protiv Mađarske*, br. 5503/02, presuda od 26. jula 2005. godine, stav 21).
50. Shodno tome, Sud utvrđuje da se navodi podnosioca zahteva o pogrešnom utvrđivanju činjenica i pogrešnom tumačenju i primeni važećeg zakona, kvalifikuju kao navodi koji spadaju u kategoriju suda "četvrtog stepena" i kao takvi odražavaju navode na nivou "zakonitosti" i nisu argumentovani na nivou "ustavnosti". Pored toga, Sud zaključuje da podnosilac zahteva nije dovoljno potkrepio navod da je u njegovom slučaju došlo do povrede člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava i člana 6.1 (Pravo na pravično suđenje) EKLJP.
51. Stoga, Sud zaključuje da navodi podnosioca zahteva o povredi prava na pravično i nepristrasno suđenje zagaranтованог članom 31. Ustava i članom 6. EKLJP, predstavljaju navode koji spadaju u kategoriju navoda "četvrtog stepena" i kao takvi, ovi navodi podnosioca zahteva su očigledno neosnovani na ustavnim osnovama, kako je utvrđeno u stavu (2) pravila 39. Poslovnika.

(II) Povodom navoda o povredi člana 49. Ustava i člana 13. EKLJP

52. Što se tiče navodnih povreda osnovnih prava i sloboda utvrđenih članom 49. Ustava i članom 13. EKLJP, Sud podseća da prema uspostavljenoj sudskoj praksi ESLJP-a, Sud proglašava zahtev neprihvatljivim kao očigledno neosnovan onda kada su navodi "nepotkrepljeni ili neobrazloženi" ili kada je ispunjen jedan od dva karakteristična uslova, i to:

- a) kada podnosilac zahteva jednostavno navede jednu ili više odredaba Konvencije ili Ustava, ne objašnjavajući pritom na koji način su one povređene, osim ukoliko je na osnovu činjenica i okolnosti predmeta to sasvim očigledno (vidi, u tom smislu, predmet *ESLJP-a Trofimchuk protiv Ukrajine*, br. 4241/03, odluka od 31. maja 2005. godine, takođe, vidi, predmet *Baillard protiv Francuske*, br. 6032/04, odluka od 25. septembra 2008. godine);
 - b) kada podnosilac zahteva propusti ili odbije da predoči materijalne dokaze kojima bi potkrepio svoje navode (to naročito važi za odluke sudova ili drugih domaćih vlasti), osim ukoliko postoje izuzetne okolnosti koje su van njegove/njene kontrole i koje ga sprečavaju da to učini (na primer, ako zatvorske vlasti odbiju da predoče Sudu dokumente iz spisa predmeta zatvorenika o kome je reč) ili ako Sud sam ne odredi drugačije (vidi slučaj Suda KI166/20, podnosilac *Ministarstvo rada i socijalne zaštite*, rešenje o neprihvatljivosti od 5. januara 2021. godine, stav 42).
53. U konkretnom slučaju, podnosilac zahteva navodi da su presudom Vrhovnog suda “*proizvoljno*” prekršena njegova individualna prava i da je došlo do povrede člana 49. Ustava i člana 13. EKLJP, međutim isti ne objašnjava konkretno kako je došlo do povrede ovih članova Ustava i EKLJP. S tim u vezi, Sud podseća da je dosledno naglašavao da samo pozivanje i pominjanje članova Ustava i EKLJP nije dovoljno da se izgradi argumentovana tvrdnja o ustavnim povredama. Kada se tvrde takve povrede Ustava, podnosioci zahteva moraju da obezbede obrazložene navode i ubedljive argumente (vidi, u ovom kontekstu, slučajeve KI175/20, podnosilac: *Kosovska agencija za privatizaciju*, rešenje o neprihvatljivosti od 22. aprila 2021. godine, stav 81; KI166/20, gore citiran, stav 52; KI04/21, podnosilac: *Nexhmije Makolli*, rešenje o neprihvatljivosti od 11. maja 2021. godine, stavovi 38-39).
54. Stoga, Sud utvrđuje da se u odnosu na navod podnosioca zahteva o povredi člana 49. Ustava i člana 13. EKLJP, zahtev mora proglasiti neprihvatljivim kao očigledno neosnovan jer se ovaj navod kvalifikuje kao navod koji spada u kategoriju “*nepotkrepljenih ili neobrazloženih*” navoda zato što je podnosilac zahteva jednostavno citirao odredbu Ustava i EKLJP ne objašnjavajući pritom kako je ona povređena. Shodno tome, ovaj navod je očigledno neosnovan na ustavnim osnovama, kako je utvrđeno u stavu (2) pravila 39. Poslovnika.

Zaključak

55. Na kraju, Sud utvrđuje da je zahtev podnosioca zahteva neprihvatljiv, zbog toga što (I) navodi o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP u pogledu navoda podnosioca zahteva da je došlo do pogrešne ocene činjeničnog stanja, kao i pogrešnog tumačenja i primene važećeg zakona, predstavljaju navode koji se kvalifikuju kao navodi “*četvrtog stepena*”; i kao takvi ovi navodi podnosioca zahteva su očigledno neosnovani na ustavnim osnovama; i jer se (II) navodi podnosioca zahteva o povredi člana 49. Zakona i člana 13. EKLJP, ocenjuju kao očigledno neosnovani, pošto se ovi navodi kvalifikuju kao navodi koji spadaju u kategoriju “*nepotkrepljenih i neobrazloženih*” navoda. Shodno tome, zahtev se u celosti ocenjuje neprihvatljivim kao neosnovan na ustavnim osnovama, kako je utvrđeno u stavu (2) pravila 39. Poslovnika.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.1 i 113.7 Ustava, članom 20. Zakona i pravilima 39 (2) i 59 (2) Poslovnika, dana 8 septembra 2022. godine, jednoglasno:

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama;
- III. DA OBJAVI ovo rešenje u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona;
- IV. Ovo rešenje stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

R. Istrefi
Remzije Istrefi-Peci

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka-Nimani
Gresa Caka-Nimani